

Samenwerking voor de decentralisatie jeugdzorg

Vierde inventarisatie 31 oktober 2013

Publicatiedatum:

Rapportage samenwerking decentralisatie Jeugdzorg

In deze rapportage brengt de VNG de vierde inventarisatie uit over regionale samenwerking in voorbereiding op de decentralisatie jeugdzorg. Hierin is de stand van zaken per 31 oktober 2013 aangegeven.

Deze rapportage bouwt voort op de eerdere inventarisaties uit mei en november 2012 en mei 2013 en geeft inzicht in:

- Welke gemeenten werken met elkaar samen en voor welke functies;
- De organisatie van die samenwerking, inclusief de juridische structuur en financiële risicoverevening;
- De wijze waarop de samenhang tussen de drie decentralisaties onderling en met andere beleidsterreinen wordt aangebracht.

Procedure

De VNG heeft begin november een vragenlijst gestuurd aan alle transitie managers van de regio's met het verzoek in regionaal verband te antwoorden voor de situatie op 31 oktober 2013. Deze vragenlijsten waren zoveel mogelijk al voorgevuld op basis van de antwoorden van mei 2013 en de regionale transitiearrangementen die voor 31 oktober zijn ingeleverd.

Van alle regio's is een reactie ontvangen. Deze antwoorden zijn daarna voor een bestuurlijk akkoord teruggelgd bij de betrokken portefeuillehouders van de deelnemende gemeenten.

Dit document als volgt opgebouwd:

Deel 1: Inleidende notitie vierde inventarisatie

Deel 2: Conclusies per vraag voor de 42 regio's

Deel 3: De afzonderlijke profielen, zoals ingevuld en bestuurlijk geaccordeerd door de regio's

Deel 1: Vierde inventarisatie regionale samenwerking jeugd

Belang van regionale samenwerking

Regionale samenwerking is cruciaal bij de voorbereiding op de decentralisatie van de jeugdzorg en bij de daadwerkelijke uitvoering van taken voor 1 januari 2015.

Zoals de eerdere inventarisaties al lieten zien bundelen gemeenten krachten op regionaal niveau in de voorbereidingen van de nieuwe taken. Wanneer de bestuurlijke verantwoordelijkheid eenmaal bij gemeenten ligt, is het zeker voor de meer specialistische taken logisch dat gemeenten expertise bundelen en inkoopkracht versterken. Veel partners waarmee gemeenten (gaan) samenwerken, opereren op regionale schaal. Ook zullen gemeenten zich moeten verhouden tot andere samenwerkingsverbanden, op het terrein van de andere decentralisaties of passend onderwijs.

De voortgang van deze regiovorming is het afgelopen twee jaar op een aantal momenten geïnterviewd: in mei en november 2012 en mei 2013. Deze peilingen gaven aan dat alle gemeenten regionale samenwerking als een goed middel zien om vraagstukken op te pakken, maar wel per opgave de afweging maken op welke schaal moet worden samengewerkt. Gemeenten zoeken volop de regionale samenwerking waar dat nuttig en nodig is.

Op het terrein van jeugdbescherming, jeugdreclassering, residentiële zorg, crisisplaatsen en specialistische zorg voor jongeren met een beperking of met een psychisch probleem is het voor gemeenten onomstreden om die samenwerking op regionaal niveau vorm te geven, zo bleek al eerder.

De minister van BZK heeft gemeenten per brief van 12 juli 2013 laten weten tevreden te zijn over de wijze waarop gemeenten aan de slag zijn gegaan. Hij heeft dat ook aan de Tweede Kamer gemeld. In deze brief benadrukt de minister wel dat de regionale samenwerking nog verder ingevuld moet worden met afspraken over ondermeer financiële risico's en juridische vormgeving. Per 1 januari 2014 zouden regio's zoveel mogelijk operationeel moeten zijn om inkoop en aanbesteding te gaan realiseren. De aanleiding voor deze uitvraag van 31 oktober was om de voortgang op deze terreinen te laten zien.

In de memorie van toelichting bij de Jeugdwet, zoals inmiddels door de Tweede Kamer aangenomen, is opgenomen dat gemeenten voor een beperkt aantal onderdelen van de decentralisatie jeugd moet komen tot verplichte bovenlokale uitvoering. Regionale samenwerking is daarvoor vaak onmisbaar. Voor de taken op het terrein van jeugdbescherming en jeugdreclassering geldt dat er landelijk dekkende afspraken over de uitvoering op bovenlokaal niveau moeten komen. Voor alle vormen van residentiële zorg en het aanbod van specialistische zorg voor jongeren met een verstandelijke beperking of psychiatrische problematiek is het 'niet verplicht maar wel van groot belang' dat gemeenten op bovenlokaal niveau afspraken maken over de financiering van de verschillende vormen van zorg. Ook voor de taken van de huidige Advies- en Meldpunten Kindermishandeling (AMK's), geïntegreerd met de Advies- en Steunpunten Huiselijk Geweld is bovenlokale uitvoering logisch. Voor alle genoemde taken geldt dat de benodigde deskundigheid, de beperkte omvang van sommige doelgroepen en de schaal waarop aanbieders van voorzieningen en sommige gespecialiseerde voorzieningen zijn georganiseerd, maken dat gemeenten deze taken beter samen kunnen oppakken dan allemaal afzonderlijk.

Deze rapportage laat zien dat gemeenten deze samenwerking inmiddels ook vormgeven. Voor de bovengenoemde taken wordt in de 42 regio's samen gewerkt en zoeken sommige kleinere regio's ook weer elkaar op.

De 42 regio's

De VNG heeft per functie in het nieuwe jeugdstelsel uitgevraagd of gemeenten dat lokaal, regionaal of bovenregionaal gaan organiseren en uitvoeren. Over de definitie van deze begrippen is nog wel eens verwarring, bij de uitvraag zijn de volgende definities gehanteerd:

- Lokaal: Gemeentelijk niveau
- Subregionaal: Samenwerking tussen enkele gemeenten, maar niet alle gemeenten in de regio
- Regionaal: De 42 regio's zoals die een Regionaal Transitiearrangement hebben ingediend.
- Bovenregionaal: samenwerking tussen meerdere regio's

In deze rapportage gaan we eerst in op de (basis) regio's. Deze regio's zijn gelijk aan de regio's die een Regionaal Transitiearrangement hebben opgesteld en ingediend bij de Transitiecommissie Jeugd.

Sinds de inventarisatie van mei is West-Brabant gesplitst in Oost en West. West-Brabant oost en West Brabant west hebben als twee regio's geantwoord. Zij geven wel aan intensief samen te werken. Dat brengt het totale aantal regio's op 42.

De gemeenten Weesp en Wijdmeren zijn, in vergelijking tot de vorige inventarisatie overgestapt van Gooi- en Vechtstreek naar Utrecht-West, waarmee zij een afwijkende keuze maken ten opzichte van hun arbeidsmarkt- en AWBZ-regio.

De schaal waarop wordt samengewerkt verschilt en is afhankelijk van de mate waarin gemeenten al gewend zijn met elkaar samen te werken op andere terreinen, de schaal waarop de jeugd in de regio zich beweegt of de schaal waarop maatschappelijke partners zich hebben georganiseerd. Daarnaast wordt soms voor een kleinere (regio) schaal gekozen wanneer men juist veel taken bovenregionaal oppakt (Midden-Limburg). Daardoor loopt het inwoneraantal van regio's uiteen ca. 102.000 (Midden-Limburg West) tot boven het miljoen in Rijnmond en de stadsregio Amsterdam. De gemiddelde omvang van een regio is 485.529.

Twee gemeenten, Haarlemmermeer en Utrecht, worden op hun eigen verzoek als regio aangemerkt, wat niet wil zeggen dat zij niet met andere gemeenten samenwerken op bepaalde onderdelen.

Relatie regionale transitiearrangementen

In de afgelopen maanden hebben regio's zogeheten regionale transitiearrangementen opgesteld. Deze arrangementen zijn vooral gericht op de continuïteit van zorg in 2015 en bevatten afspraken die zij als gemeenten gezamenlijk willen aangaan met aanbieders van jeugdzorg. De inventarisatie die nu voor u ligt is vooral gericht op de bestuurlijke vormgeving van de nieuwe taken die op gemeenten afkomen en afspraken tussen gemeenten onderling.

De bevindingen van de Transitiecommissie Jeugdzorg, die deze regionale transitiearrangementen heeft beoordeeld was overwegend positief: In alle regio's zijn jeugdzorgaanbieders in gesprek met gemeenten, de meeste regio's zijn goed op weg. Geconstateerd werd dat mede als gevolg van de regionale transitiearrangementen er een enorme versnelling bereikt is in de voorbereiding op de implementatie van de Jeugdwet.

Wel hebben de regio's bij de indiening van deze transitiearrangementen een aantal voorbehouden gemaakt. Het gaat dan vooral om onduidelijkheid over:

- financiën: wat krijgen gemeenten nu definitief en wie betaalt frictiekosten?;
- aantallen cliënten: de opgaven van de zorgaanbieders zijn nog steeds niet volledig;
- de wetgeving: de Jeugdwet moet nog door de Eerste Kamer worden vastgesteld;
- een aantal praktische zaken, zoals uitvoering van het woonplaatsbeginsel en certificering van instellingen voor jeugdbescherming en jeugdreclassering en andere kwaliteitseisen.

Deze voorbehouden zijn ook terug te vinden bij de invulling van de vragenlijsten voor de regionale samenwerking.

Deel 2: Uitkomsten vragenlijst

In dit deel vinden we de uitkomsten van de uitvraag bij gemeenten. De vragenlijst bestond uit vragen over de onderwerpen waarop wordt samen gewerkt (inhoudsvragen) van de samenwerking en over de wijze waarop deze is georganiseerd (vragen over governance).

Ten opzichte van mei 2013 is er één regio bijgekomen: West Brabant opereert in twee regio's. Overigens zijn ook twee transitiearrangementen door hen opgesteld. Het aantal regio's is nu 42.

Gemeenten en regio's hebben sinds mei veel tijd besteed aan het opstellen van de transitiearrangementen. Dat betekent dat zij veel in gesprek zijn geweest met externe partners, vooral de zorgaanbieders, en met hen tot concrete afspraken zijn gekomen. Zoals de Transitiecommissie Jeugd constateerde: de totstandkoming van de RTA's zorgt voor zowel een versnelling als een verdieping van het decentralisatieproces bij gemeenten, aanbieders en BJZ's.

Inhoudsvragen

1. Voor welke functies werken gemeenten samen?

Omdat er nogal eens onduidelijkheid is over de gehanteerde definities herhalen wij hier op de gehanteerde definities voor de schaalniveaus die wij identificeren.

- Lokaal: Gemeentelijk niveau
- Subregionaal: Samenwerking tussen enkele gemeenten, maar niet alle gemeenten in de regio
- Regionaal: De 42 regio's zoals die een Regionaal Transitiearrangement hebben ingediend.
- Bovenregionaal: samenwerking tussen meerdere regio's

De essentie van deze definitie is dat er geen minimaal of maximaal inwoneraantal wordt genoemd om van een regio te spreken. Deze uitvraag laat zien dat dit ook niet nodig is, want de kleinere regio's geven vaker aan dat ze onderling samenwerken (bijvoorbeeld in Noord-Holland en Utrecht), terwijl grotere regio's voor een aantal taken een subregionale schaal kiezen (bijvoorbeeld Drenthe en Zuid-Holland-Zuid). Voor de regio's in de provincies Noord-Holland en Utrecht geldt dat deze samenwerking tussen regio's al is vastgelegd in bestuurlijke afspraken of in intenties om dit verder uit te werken. Die samenwerking wordt met name gezocht op het terrein van JeugdzorgPlus, jeugdbescherming en jeugdreclassering, crisisopvang, specifieke hulp voor jeugd-VB en jeugd-GGZ. Bij de vorige inventarisatie van eind mei is gevraagd voor welke functies gemeenten met elkaar samenwerken. In alle regio's waren daar opvattingen over gevormd, maar in een meerderheid was er nog sprake van intenties. Inmiddels is er voortgang geboekt om intenties in afspraken om te zetten.

Evenals in mei blijkt uit de antwoorden dat er niet één schaal van samenwerking bestaat voor alle taken. De organisatie van de eerste lijn geven alle gemeenten lokaal vorm. Dat geldt veelal ook voor ambulante hulp. Wel merken veel gemeenten op dat er ook ambulante specialistische hulp bestaat, waarvoor soms een regionaal schaalniveau van samenwerking nodig is. Voor taken als jeugdzorgplus (gesloten jeugdzorg met civielrechtelijk karakter) of jeugdbescherming en jeugdreclassering wordt op de schaal van regio's opgepakt of wordt tussen regio's samengewerkt. Dat geldt ook voor taken op het terrein van pleegzorg, crisisopvang en residentiële zorg.

Inmiddels heeft de ledenvergadering van de VNG besloten om een aantal functies collectief, dus op landelijk niveau, uit te werken. Het gaat om de informatiefunctie voor opvoeden, opgroeien en gezondheid, de Kindertelefoon, nazorg bij adoptie en vertrouwenswerk.

Bovenregionale samenwerking vindt plaats in:

- Noord-Nederland: Groningen, Friesland, Drenthe
- De 7 Gelderse regio's
- De 6 Utrechtse regio's
- De Brabantse regio's
- De Limburgse regio's
- Noord-Kennemerland, Kop van Noord-Holland en West-Friesland
- Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland
- Haaglanden, Hollands Midden, Holland-Rijnland
- IJsselland en Twente

Welke Taak op welke Schaal?

Taak	Lokaal	Subregionaal	Regionaal	Bovenregionaal	N.t.b.
Organisatie eerste lijn	34 2 met reg. afstemming	4 lokaal / subr	1		1
Ambulante hulp	15 2 lokaal met regionale inkoop	1 3 lok. /subreg. 1 lok./ subreg./ reg.	8 7 lokaal / regionaal	2 met uitv. reg. 1 lok./bovenreg	2
Pleegzorg	1 met regionaal inkopen		22 1 reg./bovenreg.	15 2 met uitv. regionaal	1
Residentieel (niet GGZ en VB)			21 1 met mogelijk bovenreg. delen	17 2 met uitv. regionaal	1
Crisisopvang			20	19 2 met uitv. regionaal	1
Specifieke jeugdhulp voor VB-groep (niet eerste lijn)	2 lokaal / regionaal 1lokaal / subreg/ reg.	1 lokaal / subregionaal	21 4 reg./bovenreg.	10 2 met uitv. regionaal	1
Specifieke jeugdhulp voor jeugd-GGZ (niet eerste lijn)	2 lokaal/ regionaal 1lokaal / subreg/ reg.	1 lokaal / subregionaal	21 6 reg./bovenreg.	8 2 met uitv. regionaal	1
Jeugd-bescherming			22 5 reg./bovenreg.	14	1
Jeugd-reclassering			22 5 reg./bovenreg.	14	1
Meldpunten AMHK			21 5 reg./bovenreg.	14	2
Jeugdzorgplus			7 6 reg./bovenreg.	26 1 boven-reg./ landelijk	2

2. Samenhang met andere beleidsterreinen

Het uitgangspunt van integrale beleidsontwikkeling en integraal werken op het Sociaal Domein wordt door de regio's onderschreven. Zij gaan hier op verschillende manieren mee om. Soms is het uitgangspunt dat de afstemming vooral lokaal vormgegeven moet worden. Dan ligt het accent op de toegang tot zorg, met name jeugdzorg, AWBZ en ook tot passend onderwijs.

Soms hebben regio's 3D-notities vastgesteld. Dat is zeker het geval waar regio's het sociaal domein al op de regionale agenda hadden staan. De afstemming wordt vormgegeven door bestuurlijk 3D-overleg en ambtelijk door overleg tussen de projectleiders. Diverse regio's streven ook naar één inkooporganisatie voor jeugd en AWBZ.

Passend onderwijs wordt meestal betrokken bij de afstemming. Als probleempunt wordt daarbij soms aangegeven dat de regio-indeling niet congruent is.

Verder wijzen diverse regio's erop dat er al samenwerking plaatsvindt in het Veiligheidshuis en bij maatschappelijke opvang.

3. Opbouw van expertise

Gevraagd is hoe de regio's werken aan de opbouw van expertise. In de eerdere uitvraag werd al genoemd dat er veel kennisnetwerken en werkgroepen op lokaal, regionaal en landelijk niveau zijn. Daarnaast organiseren veel regio's zelf aparte werkbezoeken en informatiesessies. Dat gebeurt ook voor raadsleden om hen voor te bereiden op nieuwe taken.

Sinds mei zijn met name bijeenkomsten met aanbieders, financiers en cliënten opgezet of geïntensifieerd.

4. Afspraken over Jeugdbescherming en Jeugdreclassering

Gevraagd is of de regio al een besluit heeft genomen bij welke (gecertificeerde) instelling Jeugdbescherming en Jeugdreclassering worden afgenomen en of hierover al afspraken gemaakt zijn met het huidige Bureau Jeugdzorg.

Dit onderwerp is ook in de transitiearrangementen aan de orde geweest.

De regio's hebben in deze uitvraag hun antwoorden gehanteerd die ook in de regionale transitiearrangementen zijn opgenomen. Dat betekent dat de regio's over het algemeen de afspraken met de huidige aanbieders continueren, onder voorbehoud van certificering. In veel gevallen is dit bureau Jeugdzorg, soms aangevuld met aanbieders als de William Schrikkergroep en het Leger des Heils.

Voor de periode na 2015 wordt Bureau Jeugdzorg vaak gevraagd mee te denken over invulling van deze taken.

Vragen over governance

5. Vastleggen en Juridische vormgeving van de samenwerking

Binnen de regionale samenwerking, tussen gemeenten onderling, is behoorlijke voortgang geboekt in de versteviging van afspraken: Veel samenwerkingsintenties van mei zijn inmiddels via besluitvorming in colleges en/of gemeenteraden tot afspraken gekomen. In cijfers uitgedrukt is in de tabel op de volgende pagina te zien in hoeverre de afspraken nu nog in de fase van intentie verkeren. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat geen eenduidige definitie van 'intenties' en 'vastgelegde afspraak' is gehanteerd. De voorbehouden die ook bij de regionale transitiearrangementen zijn gemaakt, kunnen ook hier een rol spelen.

Intentie versus vastgelegde afspraken (aantallen regio's)

Beleidsveld	Mei 2013		Oktober 2013	
	Vastgesteld	Intentie	Vastgesteld	Intentie
Organisatie eerste lijn	17	24	22	16
Ambulante hulp	12	29	24	18
Pleegzorg	6	35	22	22
Residentieel (niet GGZ en VB)	11	31	22	22
Crisisopvang	9	32	18	24
Specifieke jeugdhulp voor VB-groep (niet eerste lijn)	6	35	18	24
Specifieke jeugdhulp voor jeugd-GGZ (niet eerste lijn)	9	32	19	23
Jeugd-bescherming	13	28	26	16
Jeugd-reclassering	13	28	25	17
Meldpunten AMHK	12	29	25	17
Jeugdzorgplus	8	33	16	26

Veel regio's zijn nu in de fase dat er financiële afspraken worden gemaakt: diverse modellen van financiële verrekening worden daarbij bekeken. De juridische vormgeving is dan veelal later in 2014 ingepland. Deze vormgeving zal bestaan uit de bestuurlijke component, waarbij de gemeenschappelijke regeling een optie is, en een juridische entiteit die kan gaan inkopen en contracten afsluiten. De reden hiervoor is vaak dat men een nieuwe juridische organisatie wil oprichten waarvoor men zich zal baseren op de nieuwe Jeugdwet. Zolang deze nog niet definitief is kan men dus ook een nieuwe organisatie niet formaliseren.

De vraag naar de juridische borging van de samenwerking is ook in mei gesteld. Toen werd aangegeven dat er nog geen regio was met een juridisch vastgelegde structuur. Enkele regio's gaven aan dat de bestaande GR voorlopig gebruikt werd als voertuig voor de nieuwe taken. Dit zijn Holland-Rijnland, Midden-Brabant, Rivierenland, Regio Twente en Noord-Veluwe.

Dit is nog steeds de situatie. Juridische vormgeving wordt als sluitstuk gezien van de gemaakte afspraken, wel geven enkele regio's aan te streven naar zo licht mogelijke regelingen. Dan wordt gedacht aan een centrumgemeenteconstructie, (inkoop)coöperatie of bestuurlijke afspraken waarbij de besluitvorming in de eigen gemeente wordt gehouden. Rijnmond heeft de oprichting van een GR gepland op 12 december. Zaanstreek-Waterland werkt aan een Regeling zonder meer voor het hele sociale domein. Regio Lekstroom plant in het 1^e kwartaal van 2014 besluitvorming over een centrumgemeenteconstructie. Noord-Oost-Brabant presenteert 24-1 de juridische vorm.

7. Instemming gemeenteraden

Hebben de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten ingestemd met de wijze van samenwerking en de samenwerkingsstructuur? In mei waren in bijna alle regio's visies door de raden vastgesteld. Nu wordt aangegeven dat in de tweede helft van 2013 en begin 2014 de beleidsplannen aan de beurt zijn om door de raden te worden vastgesteld. Hoewel er gewerkt wordt met lokale beleidsplannen, zijn de regionale afspraken in die gemeentelijke plannen identiek.

Daarnaast vindt in de periode na 31 oktober in veel gemeenten alsnog instemming met de regionale transitiearrangementen plaats. Ook dat is een gelegenheid waarbij de raad in elk geval de regionale samenwerking (her)bevestigd.

8. Financiële risicoverevening

Het thema financiële risicodeling is als een nieuwe vraag toegevoegd ten opzichte van mei 2013. Het onderwerp heeft in enkele regio's (5) al geleid tot afspraken. In ongeveer de helft van de regio's wordt het thema nu uitgewerkt en staat gepland voor eind 2013, begin 2014. De overige regio's zijn bijna allemaal over het onderwerp in gesprek, maar er worden nog geen plannen uitgewerkt.

Waar gesproken wordt over modellen wordt meestal het solidariteitsprincipe genoemd, maar ook aan vormen waarbij voldoende financiële prikkels zijn ingebouwd om het lokale veld op orde te houden wordt gedacht.

9. Overleg met maatschappelijke partners, zoals (passend) onderwijs, Raad voor de Kinderbescherming en cliënten(organisaties)

In de Transitiearrangementen is aangegeven hoe de relatie met aanbieders van zorg is.

De relatie met passend onderwijs is in vrijwel alle regio's expliciet gelegd, veelal via het OOGO.

De Raad voor de Kinderbescherming is veelal aangehaakt bij de gesprekken over het gedwongen kader.

De contacten met cliëntenvertegenwoordigers is wisselend vorm gegeven. Sommige regio's vinden dat een taak van de individuele gemeenten, andere regio's betrekken de cliëntenraden structureel bij alle regiobrede overleggen.

10. Afspraken/kaders voor software van de diverse gemeenten en/of potentiële aanbieders

Gevraagd is of er al afspraken vastliggen over de eisen waaraan software met voldoen. Als voorbeeld werd genoemd het gebruik van een standaard als GEMMA¹. Dit is een nieuwe vraag ten opzichte van mei 2013. Er zijn nog geen regio's waar al standaarden zijn vastgesteld. Dit staat wel vrijwel overal op de agenda voor begin 2014.

Ruim een derde van de regio's is bezig zich voor te bereiden. Er worden werkgroepen opgestart die zich bezig houden met de informatievoorzieningen en de inrichting hiervan binnen het sociaal domein. Wat is nodig, in hoeverre sluiten huidige systemen hierop aan, dat zijn vragen die worden besproken. Een derde is er nog niet zo concreet mee bezig, daar staat het op de agenda voor 2014.

IJsselland en Twente geven aan dat ze zijn aangehaakt bij een van de landelijke "living-labs".

3 regio's geven aan met MensCentraal te werken. Een regio heeft half oktober in het gezamenlijk portefeuillehouderoverleg Sociaal Domein een plan van aanpak geaccordeerd.

Aanvulling vanuit KING:

Overigens zijn er los van wat gemeenten zelf doen afspraken vastgelegd in convenanten tussen KING en software- leveranciers. Inmiddels doen meer dan 100 leveranciers van software mee. Een convenant behelst dat een leverancier zich conformeert aan vastgestelde, geaccepteerde standaarden die b.v. voortvloeien uit GEMMA (denk aan StUF).

Die standaarden zorgen er voor dat software-componenten die een rol vervullen in de functionele en technische architectuur van de gemeentelijke informatievoorziening, onafhankelijk van de leverancier met elkaar kunnen samenwerken (lees: gegevens uitwisselen binnen of tussen processen).

---

¹ De GEMeentelijk Model Architectuur (GEMMA) is een landelijke referentiearchitectuur die ervoor zorgt dat verschillende informatiesystemen goed kunnen samenwerken.

Kaart regio's

Naam samenwerkingsverband

Legenda

- Regio Achterhoek 1
- Regio Amsterdam-Amstelland 1
- Regio Drenthe 1
- Regio Eemland 1
- Regio Flevoland 1
- Regio Food Valley 1
- Regio Friesland 1
- Regio Gooi- en Vechtstreek 1
- Regio Groningen 1
- Haarlemmermeer 1
- Regio Holland-Rijnland 1
- Regio IJsselland 1
- Regio Kop van Noord-Holland 1
- Regio Lekstroom 1
- Regio Midden Brabant 1
- Regio Midden IJssel / Oost Veluwe 1
- Regio Midden-Holland 1
- Regio Midden-Kennemerland (Ijmond) 1
- Midden-Limburg West 1
- Midden-Limburg Oost 1
- Regio Noord Limburg 1
- Regio Noord Veluwe 1
- Regio Noord-Oost Brabant 1
- Regio Alkmaar / Noord-Kennemerland 1
- Regio Arnhem 1
- Regio Nijmegen 1
- Regio Rivierenland 1
- Stadsregio Haaglanden 1
- Stadsregio Rijnmond 1
- Regio Twente 1
- Utrecht Stad 1
- Regio Utrecht West 1
- Regio West-Brabant Oost 1
- Regio West-Brabant West 1
- Regio West-Friesland 1
- Regio Zaanstreek-Waterland 1
- Regio Zeeland 1
- Regio Zuid-Holland Zuid 1
- Regio Zuid-Kennemerland 1
- Regio Zuid-Limburg 1
- Regio Zuid-Oost Brabant 1
- Regio Zuid-Oost Utrecht 1

Regio's per provincie

Provincie	Regio	Inwoneraantal
Groningen	Alle gemeenten	579.030
Friesland	Alle gemeenten	647.285
Drenthe	Alle gemeenten	491.405
Overijssel	Twente	625.375
	IJsselland	509.095
Gelderland	Noord-Veluwe	166.465
	Rivierenland	235.265
	Achterhoek	300.050
	Arnhem	449.070
	Food-Valley	296.390
	Midden-IJssel / Oost Veluwe	344.425
	Nijmegen	306.920
	Utrecht	Eemland
	Lekstroom	177.034
	Utrecht Stad	311.365
	Zuid Oost Utrecht	189.150
	Utrecht West	220.415
Flevoland	Alle gemeenten	391.970
Noord-Holland	Noord-Kennemerland	272.805
	Amsterdam-Amstelland	958.065
	Zaanstreek-Waterland	321.955
	Haarlemmermeer	143.375
	Kop van Noord Holland	165.009
	Gooi- en Vechtstreek	203.185
	Zuid-Kennemerland	221.065
	Midden Kennemerland / IJmond	158.700
	West-Friesland	205.995
	Zuid-Holland	Rijnmond
	Haaglanden	1.026.470
	Holland Rijnland	525.370
	Midden-Holland	238.335
	Zuid-Holland Zuid	481.010
Brabant	Noord-Oost Brabant	596.500
	West Brabant- Oost	346.085
	West Brabant- West	339.800
	Zuid-Oost Brabant	738.840
	Midden Brabant	432.970
Zeeland	Alle gemeenten	381.535
Limburg	Noord Limburg	272.165
	Midden Limburg West	101.841
	Midden Limburg Oost	133.370
	Zuid-Limburg	607.320

Bron: Cijfers van 1-1-2013, overgenomen van RegioAtlas.